

Haftanın Kitabı

İslâmî prensibinin en yetkin yorumcularından biri olan İmam Gazzâlî'nin klasik ve kapsamlı eseri 'İhyâü Ulûmî'd-Dîn', Suâd el-Hakîm yorumuyla günümüz okurunun istifade edebilmesi için tek cilt halinde aflatardaki yerini aldı.

YAZI
FEHMİ UR

YİRMİ BİRİNCİ YÜZYILDA İHYÂÜ ULÛMÎ'D-DÎN

Büyük Selçuklu Devleti devrinin müderrisi, mutasavvıfı kısacası büyük âlimlerinden biri İmam Gazzâlî... İslâm prensiplerinin en yetkin yorumcularından... Hicri 450 senesinde (Miladi 1058) Horasan'ın Tus şehrinde doğan bu büyük İslâm âliminin lakabı; İslâm'ın delili manasına karşılık gelen, 'Hüccetü'l-İslâm'dır. Bir 'gazzâlî'nin yani yün eğiricisinin oğlu olarak dünyaya gelen Gazzâlî'nin ismi buradan anılageliyor. Yedi yaşında yetim kalır, baba dostunun himayesinde tahsiline devam eder. Pek çok ilimde kıymetli eserler kaleme alır. Bunlardan biri de İhyâü Ulûmî'd-Dîn...

Kâtip Çelebi'nin, "Bu kitap mev'ize kitaplarının en büyüklerindedir. Hatta onun hakkında "Bütün İslâm kitapları yok olsa da yalnız İhyâ kalırsa, gelen bütün kitapların yerini tutardı," dediği "İhyâü Ulûmî'd-Dîn, 'ibadetler', 'helak edici hususlar', 'âdetler' ve 'felaha erdirici ameller' konularını içeren dört ciltten oluşan müteammim bir eser. İslâm dünyasının mühim bir sûfi düşündürü olan Beyrut Üniversitesi hocalarından Prof. Dr. Suâd el-Hakîm Hanımefendi tarafından yeniden derlenen ve Nefes Yayınevi tarafından tek cilt halinde okurlara sunulan 'Yirmibirinci Yüzyılda İhyâü Ulûmî'd-Dîn', günümüz problemlerine çözümler sunan bir ansiklo-

pedi niteliğinde. Dört bölümden oluşan eserin birinci kısmında Gazzâlî'nin hayatından, eserlerinden ve özellikle de İhyâü Ulûmî'd-Dîn'in muhteşimliğinden bahsedilmekte. İkinci kısımda Gazzâlî'nin tasavvuf kültüründen, onunun sûfi geleneğe irtibatından, sûfilerden ve tasavvuf kavramlarından söz edilmekte. Bir sonraki kısımda ise İmam Gazzâlî'nin kitapta da uygulamalı olarak ele aldığı İslâm ve Tasavvuf teşebbüsü açıklanmakta. Yazar son bölümde de İhyâü Ulûmî'd-Dîn kitabını tekrar ele almaktaki kişisel maksadından söz etmekte.

Müslüman olmayanlara da 'İhyâ'

İmam Gazzâlî'nin en önemli eseri kabul edilen İhyâ'yı yeniden yorumlama amacını şu sözlerle anlatıyor yazar Suâd el-Hakîm: "İslâm'daki tarihsel olanla olmayan arasında süregelen tartışmayı ve İslâm'ın sabit köklerinin her aşırda değişen durumlardan kendini temizleyebileceğini incelemek üzere eseri ele aldım. Bununla beraber üstünde ittifak edilen bir İslâm'ın varlığını göstermek istiyorum." Müslüman olsun olmasın, takva sahibi olsun ya da muhakeme aşamasında olan kişilerden olsun, birçok kusaktan insan kendisine gelecek 'İslâm'ı tamamıyla tarafsız ve objektif olarak anlatan bir kitap' sormuş. Yazar da onları, 'Hüccetü'l-İslâm' Ebû Hamid el-Gazzâlî Muham-

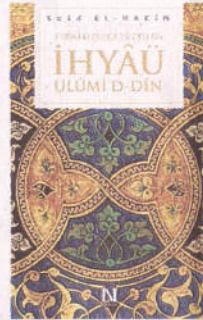
med b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed'in "İhyâü Ulûmî'd-Dîn" adlı kitabını okumaya yönlendirmiş. Suâd el-Hakîm 'ölümsüz kitap' olarak nitelendirdiği eseri, 21. yüzyıl Müslüman'ını İslâm ilminin derinliğiyle buluşturmak için yeniden tafsil ediyor.

İlmin en tepesi: Mârifetullah

İslâm tasavvufu üzerine çalışmalarıyla tanınan Prof. Dr. Mahmud Erol Kılıç, eser hakkında takdirlerini sunduğu takdim yazısında; memlekette tam bir keşmekeş haline gelen dini ilimlerdeki hiyerarsinin yeniden tesisi yolunda bu eserin mütevazı bir katkı sağlayacağını ümit ediyor. Kılıç, 'Bilgide derinleşmenin yaşla elde edilen tekâmül ile de alakası vardır' görüşünün İmam Gazzâlî'nin hayatında da doğrulandığını söylüyor. Hayatının ilk dönemlerinde daha çok hukuksal ve toplumsal konular üzerine yoğunlaşmış, Gazzâlî. Orta yaşlarda felsefe ile mehmal olan Hüccetü'l-İslâm'ın hedefini şu sözlerle anlatıyor, Profesör Kılıç: "Zaman zaman ötekilerin şişmeleri neticesinde gerilere düşen Mârifetullah ilmini piramidin en tepesine oturtmaktadır. Ona göre diğer ilim dalları ancak ondan sonra mevzilenmelidir ve ona hizmet etmelidir..."

İtikatta Es'arî mezhebini, fıkihta Şâfiî mezhebini benimseyip arınmada tasavvuf yolunu seçse de bir fırkaya

veya gruba meyletmeyen İmam Gazzâlî, ibadetleri anlatırken sırlarını da ele alıyor. İlimi, 'kalbin ibadeti, kalbe bir derinlik olan sırrın duası ve insanı manen Allah'a yaklaştıran bir sıfat' olarak tarif ediyor. İbadetlerin maksadını 'kalblerin sıfatlarını daha iyi sıfatlarla değiştirmek' olduğunu söylüyor. 666 sayfalık eserde göze çarpan diğer konular ise; Gazzâlî'nin hayatı ve tasavvuf kültürü, İslâm'da ilim ve aklın nefis terbiyesi, dualar, tövbe, sükrü gibi insanı kurtuluşa götüren ya da kibir, dünya sevgisi gibi helâke götüren şeyler, İslâm'da görgü kuralları şeklinde sıralanabilir. f.ur@zaman.com.tr

Yirmibirinci Yüzyılda İhyâü Ulûmî'd-Dîn, Suâd el-Hakîm, Nefes Yayınları.